

Forslag til kriterier for konvolutter

Lov om offentlige anskaffelser stiller krav til at offentlige innkjøpere under planleggingen av en anskaffelse skal ta hensyn til miljømessige konsekvenser av anskaffelsen og skal så langt det er mulig stille konkrete miljøkrav til ytelsen.

Kriteriene i dette dokumentet er utviklet gjennom en bred forankringsprosess med ulike interessenter og med et helhetsperspektiv på miljøspørsmål. Formålet med kriteriene er å hjelpe oppdragsgivere i å stille relevante miljøkrav og kriterier for den ytelse (konvolutter) som skal anskaffes. Dokumentet er ikke tenkt som et bilag som kan vedlegges tilbudet. Kriteriesettet består av "Basiskrav" og "Utvidede krav" og hver av delene kan inneholde krav som ytelsen skal oppfylt og tildelingskriterier som ytelsen kan oppfylle, samt krav til leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner, dvs krav som leverandøren skal oppfylle. Basiskravene er enkle krav, som er anvendelig for mindre anskaffelser. Utvidede krav er ment som tilleggskrav til basiskravene og er for de virksomheter som er mer ambisiøse.

1. Produktgruppe

Dette kriteriesettet gjelder konvolutter, lukkede brevkort og åpne brevkort (CPV-kode 30199230).

2. Miljøpåvirkning

Produktgruppen gir miljøbelastninger i form av klimapåvirkning gjennom forbruk av fossilt energi i produksjon, transport, råvareforbruk, spredning av kjemikalier og avfall. Papir produseres av cellulosemasse. Massen består av cellulosefibrer fra bar- eller løvtrær, eller fra innsamlet papir. Fibrene frilegges på mekanisk eller kjemisk måte.

Hvor store utslipp det oppstår ved produksjon av resirkulert papir, er avhengig av hva slags type papir som resirkuleres. Ved trykking benyttes trykkfarger, og i noen tilfeller legges også lakk utenpå. Dersom det er mye trykk og metallholdig farge på papiret som skal resirkuleres vil det medføre store utslipp. Enkelte typer papir, som f. eks innpakkingspapir, anbefales ikke å benyttes til resirkulering. Vanlig kopipapir vil ikke gi like mye utslipp ved resirkulering. Ved produksjon av resirkulert papir er det 20 % mindre CO₂ utslipp, 60 % mindre energi og vannforbruk sammenlignet med primærfiber. (Kilde: IFEU - Institut für Energie- und Umweltforschung Heidelberg)

Papirproduksjon bruker også slimbekjempelsesmiddel, for å hindre at mikroorganismer ødelegger produksjonen. Dette er kjemiske stoffer som kan være miljøskadelige, og bør derfor unngås. En del utslipp er redusert de siste årene grunnet krav fra markedet til klorfrie produkter. Utslippene, ressursbruken og energibehovet reduseres ved produksjon av resirkulert papir. Hvert tonn av nytt fiber som byttes ut med returfiber innebærer en energibesparelse.

Enkelte stoffer som benyttes i produksjon av papir er ikke lett nedbrytbare i naturen. Disse stoffene trenger lang tid på å omdannes, og bør unngås. Vi stiller derfor krav til nedbrytbarhet. Nedbrytbarhet er en kjemisk forbindelses evne til å brytes ned i naturen.

Miljøbelastning fra papirproduksjon:

- Utslipp til luft og vann under produksjon av papir
- Forbruk av energi og vannforbruk under produksjon
- Kjemikalieforbruk under produksjon
- Avfallsproduksjon av kjemikalierester og slam

- Utslipp av svovel- og nitrogenforbindelser til luft

Spesifikke miljøproblemer tilknyttet jomfruelig papir:

- Mulig fare for skogsødeleggelse og mulig reduksjon av biologisk mangfold
- Gir utslipp av klorerte organiske forbindelser til vann
- Gir utslipp av svovel- og nitrogenforbindelser til luft
- Bleking produserer klororganiske forbindelser som brytes langsomt ned i naturen, og kan skade livet i havet og i innsjøer
- Produksjon av cellulosemasse medfører utslipp av metaller
- Kjemikaliebruken innen skogsindustrien er betydelig. Skogbruket påvirker dessuten det biologiske mangfoldet

Spesifikke miljøproblemer tilknyttet returpapir:

- Bruker avsvetingskjemikalier
- Kan gi utslipp av metallholding slam
- Kan gi utslipp av klorerte organiske forbindelser til vann

Miljøeffekter for *konvolutter* oppnås ved å begrense bruk av miljøfarlige kjemikalier i bl.a. lim og foringer som er laget av plast.

Påvirkning		Tilnærming
• Energi/klima	→	Det stilles krav mht CO ₂ -forbruk i papirmaskiner. Det stilles krav om bruk av resirkulert masse.
• Kjemikalier	→	Det stilles absolutte krav til lavt kjemikalieinnhold i papiret. Leverandøren pålegges å ha systemer for oppfølging av kjemikalieforbruk.
• Vann	→	Det stilles krav til utslipp av organiske halogenforbindelser.
• Avfall	→	Leverandøren pålegges å ha systemer for emballasjeretur.
• Biologisk mangfold	→	Det stilles krav om ansvarlig skogbruk. Det stilles krav til innholdsstoffenes nedbrytbarhet.

3. Forslag til anskaffelsesprosess

Planlegging:

Det er viktig å tenke miljø i planleggingsfasen. I miljøsammenheng er det viktig å redusere forbruket, og å dreie anskaffelsen i mer bærekraftig retning. Behovsverifikasjon bidrar til å redusere forbruk og avfall, det styrker virksomhetens miljøprofil samtidig som penger kan spares.

En god behovsverifikasjon sikrer at:

- Det vurderes om det er nødvendig å kjøpe noe i det hele tatt
- Det vurderes ombruk der det er mulig
- Det ikke kjøpes mer enn nødvendig
- Behovet vurderes over tid, slik at en helhetsvurdering og livsløpsvurderinger ivaretas.

Elektroniske løsninger som e-post og internett kan erstatte mye av papirbruken, og kan også gi betydelig utslag på kostnadssiden (sparer både papir og porto). I tillegg vil det også kunne redusere transportbehovet.

For å sikre at riktig produkt og mengde kjøpes – still for eksempel følgende spørsmål:

- Hvilket behov har man og kan det dekkes på flere måter?
- Hvilke leverandører og produkter finnes i markedet?
- Hvilke kvalifikasjoner og krav skal man kreve og hvordan skal konkurransen gjennomføres?
- Tilpass mengde og volum. Tenk gjennom om dere klarer dere med færre produkter og et mindre utvalg.

Når du har bestemt deg for å kjøpe:

- Vurder å benytte resirkulert materiale. Det finnes flere gode alternativer, og det kan enkelt stilles krav om 100 % resirkulert materiale. Det finnes mange leverandører av produktene, og det er ikke vesentlige prisforskjeller mellom resirkulert og konvensjonelt papir.
- Velg produkter som har god funksjonalitet og brukeregenskaper, som bl.a at konvolutten ikke skal være gjennomskinnelig, at den er holdbar ved sortering og transport.
- Velg produkter som oppfyller definerte krav i miljømerker. Miljømerker sikrer at ressursene brukes effektivt, og at produksjonsmetodene er miljøtilpasset.

4. Anbefalte krav og kriterier

Miljøkrav og -kriterier som stilles, skal tas inn i konkurransegrunnlaget for offentlige anskaffelser. Dette vil være en del av konkurransegrunnlaget sammen med flere andre krav og kriterier.

Det grunnleggende prinsippet om forholdsmessighet, som fremgår av forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 3-1 femte ledd, innebærer at de miljøkrav og -kriterier som stilles skal stå i forhold til kontrakten som skal inngås. Etter de grunnleggende prinsippene må kravene og kriteriene være relevante for den konkrete kontrakten og dokumentasjonskravene som stilles skal også stå i forhold til kontrakten.

Dette medfører at noen av miljøkravene og -kriteriene som foreslås må tilpasses den konkrete anskaffelsen. Dette innebærer også at dokumentasjonskrav og -mengde må tilpasses størrelse og type kontrakt. Noen kontrakter kan være komplekse selv om kontraktsverdien ikke er stor. Det vil si at det må vurderes helt konkret om foreslåtte krav og kriterier passer inn i den anskaffelsen som planlegges.

4.1. *Kontraktens formål*

Kjøp av konvolutter med lavest mulig miljøbelastning.

4.2. Teknisk spesifikasjon

Kravene er delt inn i to ulike nivå, basiskrav og utvidede krav. Basiskrav er enkle krav til leverandør og konvolutter (ytelsen) og er anvendelige for mindre anskaffelser. Utvidede krav brukes i tillegg til basiskravene og strekker seg noe lenger miljømessig.

Basiskrav:

På årsbasis skal minst:

- a) 20 % av fiberråvaren i papiret komme fra ansvarlig skogbruk, eller
- b) 75 % av fiberråvaren i papiret skal være returfiber eller biprodukter som kutterflis eller sagflis eller
- c) en kombinasjon av 1 og 2: (% fiber fra sertifisert råvare $\geq 20 - 0,267 \times$ % returfiber eller biprodukter)

Dokumentasjon for delkrav a)

Dokumentasjon for ansvarlig skogbruk for trevirke: for produkter som har FSC eller PEFC sertifikat er det tilstrekkelig å legge frem et gyldig sertifikat. Annen egnet dokumentasjon på kvalitetssikringstiltak vil også bli godtatt.

Dokumentasjonskrav for delkrav b) og c):

For leverandører med lisens fra Svanen eller Blå Engel er det nok å legge fram kopi av slik lisens. Annen egnet dokumentasjon så som teknisk data fra produsenten eller prøvingsrapporter fra et anerkjent organ som viser at kravene kan oppfylles vil også bli akseptert.

Utvidede krav:

Energi/klima:

CO₂-forbruk i papirmaskiner skal ikke overstige 1000 kg CO₂/tonn pr 90 % masse/papir

Kjemikalier:

- a) Klorgass (elementærklor) skal ikke være brukt til bleking av papirmassen.
- b) Avsvertingsmidler til returfiber:
Hvis mer enn 100 g tensider/tonn masse anvendes, (som summen av alle tensider i de ulike avsvertingsproduktene) skal hvert tensid være lett nedbrytbart.
Hvis summen av alle anvendte tensider er lavere enn 100 g tensider/tonn masse, skal hvert tensid være enten lett eller potensielt nedbrytbart.
- c) Biocider:
Aktive stoffer i biocider, som brukes for bekjempelse av slimdannede organismer i masse- og papirproduksjon skal ikke være potensielt bioakkumulerende.
Uorganiske biocider som ikke er bioakkumulerende er unntatt fra kravet.
- d) Ftalater (hormonhermere): Fargetilsetninger skal ikke inneholde ftalater.
- e) Lim skal ikke inneholde halogenholdig løsemiddel.
- f) Konvoluttene skal oppfylle vanlige krav til bruksegenskaper, som bl.a. gjennomskinnelighet, holdbarhet ved sortering, transport og andre behandlingsstadier.

Vann:

Utslipet av organiske halogenforbindelser (AOX) til vann skal maksimalt være 0,25 kg AOX/tonn masse som en vektet sum av alle massene som brukes i papiret. Ingen papirmasse som brukes kan ha høyere utslipp enn 0,40 kg AOX/tonn masse.

Dokumentasjonskrav for kravene:

For leverandører med lisens fra Svanen, eller Blå Engel er det nok å legge fram kopi av slik lisens. Annen egnet dokumentasjon så som teknisk data fra produsenten eller prøvingsrapporter fra et anerkjent organ som viser at kravene kan oppfylles vil også bli akseptert.

4.3. Kvalifikasjonskrav

Leverandøren skal ha rutiner for å sikre at høsting og produksjon av produktenes materialer har skjedd gjennom ansvarlig skogbruk i kontrollerte former og med sporbarhet.¹

Dokumentasjonskrav:

Dokumentasjon for ansvarlig skogbruk for trevirke: for produkter som har FSC eller PEFC sertifikat er det tilstrekkelig å legge frem et gyldig sertifikat. Annen egnet dokumentasjon på kvalitetssikringstiltak vil også bli godtatt.

4.4. Tildelingskriterier

Det gis poeng for bruk av resirkulert materiale:

Konvoluttpapiret skal bestå av 100 % resirkulert papir.= 3 poeng

Dokumentasjon for kravet: Teknisk informasjon (databled eller lignende) fra leverandøren som viser at kravet er oppfylt.

4.5. Kontraktskrav

Emballasje:

Hvis norsk leverandør (produsent eller importør) benytter emballasje, skal det senest ved kontraktsinngåelse fremlegges dokumentasjon for at leverandøren er medlem i en returordning eller oppfyller forpliktelsen gjennom egen returordning for sluttbehandling hvor emballasjen blir tatt hånd om på en miljømessig forsvarlig måte (Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende returordning).

Oppfølging:

Oppdragsgiver forbeholder seg rett til å etterspørre dokumentasjon på at krav og kriterier til produkt og leverandør er oppfylt i kontraktsperioden.

5. Bakgrunnsmateriale

Relevant bakgrunnsmateriale:

- Beskrivelse av kontorrekvisita i Panelets anbefaling 3/2006 – se http://www.innkjopspanelet.no/Interne_dok/2006-11-08_Innkjopspanelet_-_Anbefaling_3-2006_-_Produktomrader.pdf
- Danmark: veileder for innkjøp av konvolutter: <http://www.miljoevejledninger.dk/index.aspx?articleid=+853+853>
- Svanens kriterier for konvolutter: <http://www.ecolabel.no/cgi-bin/svanen/imaker?id=238>
- Blå Engel: http://www.blauer-engel.de/en/products_brands/search_products/produkttyp.php?id=429

Bakgrunn for arbeidet

Regjeringen lanserte i juni 2007 Handlingsplan for Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. For utvalgte produktområdene skal det lages anbefalte kriteriesett. I handlingsplanen er trykksaker et av de utvalgte produktområdene. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har ansvaret for kriteriesettene.

---

¹ FSC